

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

RADA EVROPY
EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
DRUHÁ SEKCE

VĚC MARŠÁLEK proti ČESKÉ REPUBLICĚ

(stížnost č. 8153/04)

ROZSUDEK

ŠTRASBURK

4. dubna 2006

Tento rozsudek nabude právní moci za podmínek stanovených v článku 44 odst. 2 Úmluvy. Může být předmětem formálních úprav.

Pořízený překlad rozsudku do češtiny není překladem oficiálním.

Ve věci Maršálek proti České republice,

Evropský soud pro lidská práva (druhá sekce), zasedající v senátu ve složení

pánové J.-P. COSTA, *předseda*,

A. B. BAKA

I. CABRAL BARRETO,

R. TÜRMEŇ,

K. JUNGWIERT,

M. UGREKHELIDZE,

paní A. MULARONI, *soudci*,

a paní S. DOLLÉ, *tajemnice sekce*,

po poradě konané dne 14. března 2006,

vynesl tento rozsudek, který byl přijat uvedeného dne:

ŘÍZENÍ

1. Řízení bylo zahájeno stížností (č. 8153/04) směřující proti České republice, kterou dne 5. března 2004 podal Soudu český občan pan Vladimír Maršálek („stěžovatel“) na základě článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“).

2. Stěžovatele, jemuž byla poskytnuta právní pomoc, zastupuje paní Klára Veselá-Samková, advokátka zapsaná v seznamu advokátů České advokátní komory. Českou vládu („vláda“) zastupuje její zmocněnec pan V. A. Schorm.

3. Dne 8. dubna 2005 rozhodl Soud oznámit stížnost vládě a na základě článku 29 odst. 3 projednat přijatelnost a odůvodněnost stížnosti současně.

SKUTKOVÝ STAV

I. OKOLNOSTI PŘÍPADU

4. Stěžovatel se narodil v roce 1944, bydliště má v Praze.

5. V roce 1993 se z manželství stěžovatele a H. M. narodila dcera M. M.

6. Stěžovatelova manželka trpící svalovým onemocněním, které bylo příčinou její invalidity, opustila v prosinci roku 1999 společnou domácnost a odvedla si M. M. s sebou. Uchýlila se do azylového domu pro ženy, přičemž tvrdila, že se stala obětí domácího násilí, jehož měla být svědkem i její dcera. Toto tvrzení dokládají lékařské zprávy předložené vládou, prohlášení ředitelky výše zmíněného azylového domu a výpověď nezletilé učiněná na policii dne 25. ledna 2000. Stěžovatel s tím nesouhlasí a tvrdí, že pro napadení své ženy nebyl nikdy obviněn.

7. Dne **16. prosince 1999** podal stěžovatel k Obvodnímu soudu pro Prahu 4 návrh na úpravu poměrů nezletilé dcery před rozvodem a po něm. Současně podal každý z rodičů návrh na vydání předběžného opatření, kterým by mu byla M. M. svěřena do výchovy. Stěžovatel vzal posléze svůj návrh zpět, neboť se s manželkou dohodl na styku s dítětem. Setkání probíhala od 5. ledna do 28. února 2000, kdy skončila pro odpor H. M.

8. Dne 12. dubna 2000 vydal soud předběžné opatření, kterým nezletilou svěřil do výchovy matce a otci stanovil vyživovací povinnost. Městský soud v Praze toto usnesení dne 13. června 2000 zrušil pro procesní vady.

9. Obvodní soud dne 25. dubna 2000 zamítl stěžovatelovy návrhy na vydání předběžných opatření ohledně vycestování nezletilé do zahraničí a zasahování H. M. do její výchovy.

10. Vláda ve svém stanovisku uvádí, že dne 28. dubna 2000 podal stěžovatel návrh na vydání předběžného opatření o úpravě styku s dcerou, nezmiňuje se však o výsledku řízení o tomto návrhu. Stěžovatel se k tomu ve svém stanovisku nevyjádřil.

11. Opatrovník dítěte ve své zprávě ze dne 15. května 2000 soudu sdělil, že nezletilá chce podle svého prohlášení žít s matkou a s otcem se nechce vídat, protože poškodil pokoj jejího nevlastního bratra a bil H. M. Opatrovník doporučil vypracování znaleckého posudku z oboru dětské psychologie. Z dopisů ředitelky školy, kterou M. M. navštěvuje, mimo jiné vyplývá, že stěžovatel na nezletilou před školou čeká někdy i s videokamerou a vyvolává incidenty, které jí rozrušují.

12. Dne 13. srpna 2000 vznesl stěžovatel námitku podjatosti soudkyně. Dne 31. října 2000 byla dotyčná soudkyně na svou vlastní žádost z projednání věci vyloučena.

13. V závěru ústního jednání konaného dne 29. srpna 2000, z něhož se otec omluvil, soud vyhověl návrhu H. M. ze dne 25. srpna 2000 a vydal předběžné opatření, kterým byla nezletilá svěřena do její výchovy; stěžovateli byla stanovena vyživovací povinnost. K odvolání stěžovatele ze dne 18. prosince 2000 bylo toto usnesení dne 18. ledna 2001 zrušeno.

14. Místopředsedkyně městského soudu dne 5. ledna 2001 připustila, že řízení trpí průtahy.

15. Dne 13. března 2001 podala H. M. další návrh na vydání předběžného opatření, kterým by jí byla dcera svěřena do výchovy. Soud dne 19. března 2001 jejímu návrhu vyhověl s odkazem na lékařskou zprávu, podle níž rozvod rodičů a zejména chování otce vyvolává u nezletilé psychické trauma dosahující úrovně fobické neurozy. Městský soud toto rozhodnutí dne 24. srpna 2001 potvrdil s tím, že zatímní úprava poměrů je nutná, protože dosud nebylo prokázáno, který z rodičů má lepší výchovné schopnosti. Rovněž zrušil jiné předběžné opatření totožného obsahu, které bylo vydáno dne 22. března 2001, a zamítl námitku podjatosti, kterou stěžovatel vznesl proti celému obvodnímu soudu na ústním jednání konaném dne 27. března 2001.

16. Na jednání konaném dne 2. října 2001, které bylo odročeno na 8. listopadu 2001, stěžovatel změnil svůj původní návrh tak, že žádal o střídavou výchovu.

17. Dne 16. října 2001 zamítl soud návrh na vydání předběžného opatření, ve kterém opatrovník navrhoval, aby bylo stěžovateli zakázáno přibližovat se k nezletilé a natáčet jí. Usoudil, že takový zásah do rodičovských práv by předbíhal konečné rozhodnutí. H. M. se odvolala.

18. Dne 19. října 2001 soud zamítl stěžovatelův návrh na vydání předběžného opatření o úpravě styku s dítětem. Dne 25. října 2001 byl zamítnut návrh H. M. na zákaz styku stěžovatele s dítětem. Odvolání rodičů byla dne 13. prosince 2001 zamítnuta.

19. Městský soud dne 13. prosince 2001 změnil rozhodnutí ze dne 16. října 2001 bez nařízení ústního jednání a rozhodl, že „otec je povinen zdržet se verbálních a fyzických kontaktů s nezletilou a nesmí ji filmovat a přibližovat se k ní na méně než 200 metrů“. Na základě listinných důkazů založených do spisu, zejména lékařské zprávy ze dne 27. září 2001, podle níž „každodenní útoky“ otce v průběhu měsíce září vážně ohrožovaly zdraví dítěte, soud dospěl k závěru, že je třeba zatímně upravit poměry nezletilé a jejího otce tak, aby nedocházelo k dalšímu zhoršování zdravotního stavu nezletilé. Soud uvedl, že toto předběžné

opatření sice výrazně omezuje rodičovská práva otce, za přední však považoval zdraví nezletilé.

20. Po jednání konaném dne 29. ledna 2002 rozhodl soud dne 6. února 2002 o přibrání znalců z oboru dětské psychologie a psychiatrie. Dne 25. března 2002 vznesl stěžovatel námitky proti ustanoveným znalcům. Městský soud dne 25. května 2002 rozhodl, že znalci nebudou vyloučeni. Podle stěžovatele trvalo obvodnímu soudu předání spisu znalcům více než rok.

21. Na žádost stěžovatele bylo jednání nařízené na 4. března 2002 odloženo na 30. dubna 2002. Toto jednání pak bylo odročeno na 13. června 2002 za účelem provedení výsledku H. M.

22. Soud dne 15. března 2002 zamítl návrh H. M. na vydání předběžného opatření ohledně výživného. Na základě jejího odvolání bylo toto rozhodnutí dne 17. července 2002 zrušeno. Předběžné opatření ze dne 9. srpna 2002, které stěžovateli stanovilo vyživovací povinnost, bylo dne 15. ledna 2003 změněno, pokud se jedná o výši výživného.

23. Znalci dne 8. dubna 2003 požádali o prodloužení lhůty k vypracování posudku z důvodu, že předvolání H. M. k vyšetření bylo kvůli změně adresy doručeno opožděně.

24. Ve své zprávě ze dne 7. května 2003 se znalci vyslovili proti střídavé výchově s tím, že by mohla u nezletilé vyvolat stres.

25. Dne 3. července 2003 navrhl stěžovatel zrušení předběžného opatření ze dne 13. prosince 2001.

26. Dne 11. července 2003 byl soud uvědomen o tom, že by setkání stěžovatele s jeho dcerou mohla probíhat ve specializovaném centru.

27. Zpracovatelé znaleckého posudku byli vyslechnuti na ústním jednání dne 5. srpna 2003, kde prohlásili, že se stěžovatel nedokáže vcítit do zájmů a potřeb nezletilé, což hovoří spíše proti styku nezletilé s otcem. Při vyšetření však dítě na setkání s otcem nereagovalo negativně, nebyl tedy zjištěn syndrom zavrženého rodiče. Znalci doporučili styk nezletilé s otcem za podmínky, že opětovné navazování jejich vztahu bude probíhat ve spolupráci s odborníky a že se styk bude uskutečňovat na půdě specializovaného centra.

28. Soud dne 6. srpna 2003 zamítl návrh na vydání předběžného opatření ve věci úpravy styku matky stěžovatele (babičky dítěte).

29. V závěru jednání konaného dne 2. října 2003 vynesl obvodní soud rozsudek, jímž svěřil dítě do výchovy H. M. a stěžovateli stanovil vyživovací povinnost. Stanovil také termíny setkání stěžovatele s dcerou, která měla až do 22. října 2004 probíhat na půdě specializovaného centra v přítomnosti odborníka a do 27. dubna 2004 také v přítomnosti matky. Dále rozhodl o termínech setkání dítěte s babičkou. Soud vycházel z výpovědí rodičů, z řady listinných důkazů, ze zpráv vypracovaných lékaři, školou, kterou navštěvovala nezletilá, a opatrovníkem, a také ze znaleckého posudku ze dne 7. května 2003. Soud uvedl, že výchova poskytovaná H. M. je bez nedostatků a že střídavá výchova není v zájmu nezletilé (zejména kvůli konfliktům mezi rodiči). Co se týče práva na styk s dítětem, soud nejprve poznamenal, že stěžovatel v minulosti projevoval svůj zájem nevhodným způsobem, což se odráželo na zdraví nezletilé a vedlo k vydání rozhodnutí o zákazu jejich kontaktů. Zároveň se však rozhodl, že se bude řídit doporučením odborníků, pokud se jedná o opatrné obnovování jejich vztahu v neutrálním prostředí, a vyzval rodiče, aby se zdrželi veškerých konfliktů.

30. Ve dnech 21. listopadu a 1. prosince 2003 podali rodiče odvolání. Dne 13. února 2004 byl spis předložen městskému soudu.

31. Po dvou jednáních konaných ve dnech 29. března a 7. dubna 2004 a po doplnění důkazů vydal soud posledně uvedeného dne rozsudek, kterým potvrdil rozhodnutí o výchově dítěte, upřesnil rozhodnutí o výživném a změnil podmínky styku dítěte s jeho babičkou a

otcem. V tomto posledním bodě soud rozhodl, že od 1. října 2004 se stěžovatel může vídat se svou dcerou každou druhou sobotu mimo specializované centrum a bez přítomnosti dalších osob.

32. Dne 1. července 2004 soud vyhověl návrhu matky na vydání předběžného opatření o přerušení styku v průběhu léta 2004, jelikož lékař nezletilé doporučil pobyt mimo Prahu. Rozhodnutí nenabýlo právní moci, protože stěžovatel podal odvolání, které bylo zamítnuto (jako již bezpředmětné) až dne 10. února 2005. Stěžovatel podal návrh na výkon rozhodnutí o úpravě styku a opatrovník uložil H. M. napomenutí za neuskutečnění styky ve dnech 9. a 16. července 2004.

33. Dne 7. července 2004 podal stěžovatel proti rozsudku ze dne 7. dubna 2004 ústavní stížnost, ve které namítal mimo jiné porušení článku 6 odst. 1, článků 8 a 14 Úmluvy a článku 5 Protokolu č. 7. Na základě výzvy Ústavního soudu se dal stěžovatel zastoupit advokátem, který jeho ústavní stížnost dne 1. října 2004 doplnil.

Ústavní soud dne **12. října 2004** tuto ústavní stížnost odmítl jako opožděnou s odůvodněním, že šedesátidenní lhůta k jejímu podání uplynula dne 28. června 2004.

34. Ze zprávy vypracované dne 24. září 2004 psychologkou přítomnou při setkání otce s nezletilou vyplývá, že nezletilá projevovala snahu o navázání vztahu se svým otcem, tento se však choval nevhodným způsobem, egocentricky, a dokonce i vulgárně a bez empatie. Po jeho odchodu projevovala nezletilá známky úlevy. Podle psychologky je tedy naprosto vyloučené, aby setkání začala probíhat mimo prostory specializovaného centra, jak bylo stanoveno rozhodnutím ze dne 7. dubna 2004.

35. Dne 7. října 2004 podal opatrovník soudu návrh na vydání předběžného opatření, jímž by bylo nařízeno pokračovat ve styku v přítomnosti odborníků, a to kvůli opětovným psychosomatickým potížím nezletilé. Stěžovatel naopak žádal o střídavou výchovu (za tím účelem zahájil nové řízení ve věci samé) a o prozatímní svěření dítěte do své výchovy.

36. Dne 13. října 2004 soud zamítl poslední návrh stěžovatele a předběžným opatřením rozhodl, že setkání budou až do 31. března 2005 probíhat ve specializovaném centru, jelikož dítě má z otce strach. Městský soud toto rozhodnutí dne 10. února 2005 potvrdil.

37. Další návrhy na vydání předběžného opatření podané stěžovatelem byly v období od 27. ledna do 16. března 2005 zamítnuty. Stěžovatel se odvolal.

38. Ze zprávy specializovaného centra ze dne 16. března 2005 vyplývá, že nedošlo ke zlepšení komunikace mezi nezletilou a stěžovatelem, který je k dítěti značně kritický a nesnaží se vyhovět jeho přáním. Z tohoto důvodu centrum nedoporučilo v setkáních pokračovat. Opatrovník se na základě posudku dětského psychiatra k tomuto návrhu dne 24. března 2005 připojil.

39. Dne 30. března 2005 obvodní soud těmto návrhům nevyhověl a vydal předběžné opatření, kterým nařídil, aby se setkání nadále uskutečňovala v centru. Přitom poznamenal, že rozhodnutí o případném zákazu styku bude přijato po celkovém provedení důkazů. Stěžovatel se odvolal.

40. Nové řízení o úpravě styku a o výchově dítěte stále probíhá. Dne 22. dubna 2005 bylo nařízeno vypracování znaleckého posudku.

41. Vláda mimo jiné podotýká, že stěžovatel byl několikrát trestně stíhán a že byl dne 9. dubna 2003 odsouzen pro trestný čin zanedbání povinné výživy (výživné platil sporadicky) a ve dnech 17. října 2003 a 5. května 2005 pak pro trestný čin neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu či nebytovému prostoru (jelikož H. M. a nezletilé bránil v přístupu do bytu, kde předtím pobývali společně).

II. PŘÍSLUŠNÉ VNITROSTÁTNÍ PRÁVO

42. Ustanovení § 27 odst. 3 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, umožňuje soudu omezit nebo zakázat styk dítěte s rodičem, je-li to nutné v zájmu dítěte.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY Z HLEDISKA DÉLKY ŘÍZENÍ

43. Stěžovatel tvrdí, že délka řízení ve věci výkonu rodičovské zodpovědnosti byla v rozporu se zásadou „přiměřené lhůty“ ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy, který zní:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla (...) v přiměřené lhůtě projednána (...) soudem (...), který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích (...).“

44. Vláda s tímto tvrzením nesouhlasí.

45. Relevantní období začalo dne 16. prosince 1999 a skončilo dne 12. října 2004. Trvalo tedy čtyři roky a deset měsíců pro tři stupně soudního řízení.

Ze stanoviska stěžovatele ze dne 5. října 2005 dále nevyplyvá, že by měl v úmyslu napadat i řízení zahájené v říjnu roku 2004 (§ 35 výše).

A. K přijatelnosti

46. Soud shledal, že tato část stížnost není zjevně neopodstatněná ve smyslu článku 35 odst. 3 Úmluvy. Soud dále nezjistil žádný jiný důvod, pro který by měla být prohlášena za nepřijatelnou.

B. K odůvodněnosti

47. Vláda uvádí, že řízení bylo poznamenáno zejména konflikty mezi rodiči a jejich vzájemnými výpady, které vedly k neschopnosti dosáhnout jakékoli dohody a odrazily se na zdraví nezletilé. V této souvislosti vláda podotýká, že stěžovatel své manželce a dceři bránil v přístupu do jejich bytu a vyvolával roztržky před školou, do níž dítě docházelo. Průběh řízení rovněž závisel na postoji účastníků řízení, kteří podávali značné množství návrhů a opravných prostředků. Pokud se jedná o postup vnitrostátních soudů, vláda se domnívá, že vyjma několika pochybení obvodního soudu (viz například § 14 výše) řízení nevykazovalo podstatné průtahy a že za daných okolností případu lze jeho celkovou délku považovat ještě za přiměřenou. Konečně dodává, že o návrzích na vydání předběžných opatření, jakož i o odvolání proti rozsudku ze dne 2. října 2003 a o ústavní stížnosti, bylo rozhodováno rychle.

48. Stěžovatel vládu obviňuje z úmyslu zdiskreditovat jej s použitím nepravdivých či nedostatečných informací. Zejména zpochybňuje, že by svou ženu napadl, a tvrdí, že útočníkem byla naopak ona. Rovněž se domnívá, že jelikož svou stížnost podal dne 5. března 2004, události, k nimž došlo po tomto datu a na něž poukazuje vláda, nejsou pro posouzení věci relevantní.

Stěžovatel dále tvrdí, že jeho záležitost nebyla projednána v přiměřené lhůtě a že průtahy a dlouhé prodlevy mezi jednáními byly způsobeny jedine neschopností soudů. Vytýká jim, že otálely s rozhodnutím ve věci samé a pouze vydávaly předběžná opatření, jejichž platnost přitom končí vynesením konečného rozhodnutí. Stěžovatel také upozorňuje na to, že znalci byli ustanoveni teprve dne 6. února 2002 a že spis jim byl předán až o rok později (§ 20

výše). Dále tvrdí, že k předání spisu odvolacímu soudu dne 13. února 2004 (§ 30 výše) došlo až po jeho stížnosti.

49. Soud připomíná, že přiměřenost délky řízení je třeba hodnotit podle okolností případu a s ohledem na kritéria vyplývající z jeho judikatury, jimiž jsou zejména složitost věci, chování stěžovatele a příslušných orgánů jakož i význam sporu pro dotyčné osoby. Případy týkající se péče o děti je tedy nezbytně nutné projednávat ve vší rychlosti (*Nuutinen proti Finsku*, č. 32842/96, § 110, ESLP 2000-VIII; *Voleský proti České republice*, č. 63267/00, § 102, 29. červen 2004).

50. Soud v daném případě připouští, že věc byla do jisté míry složitá, zejména z důvodu rozporů mezi rodiči, pro něž bylo nutné neustále přezkoumávat nejvyšší zájem dítěte. Stěžovateli naopak nelze vytýkat, že na obranu svých zájmů využil různých právních prostředků, které mu vnitrostátní právo poskytuje.

Pokud se jedná o postup orgánů, nelze než potvrdit, že v rozmezí čtyř let a deseti měsíců se věci zabývaly soudy tří stupňů. I když se tato doba na první pohled nejeví nepřiměřená, Soud je nucen konstatovat, že po převážnou část tohoto období se věc nacházela před soudem prvního stupně, který svůj rozsudek vynesl teprve tři roky a deset měsíců poté, co mu byl případ předložen. V tomto ohledu Soud podotýká, že existenci průtahů připustil již soud vyššího stupně (§ 14 výše). Soud rovněž sdílí názor stěžovatele, že znalci byli ustanoveni dosti pozdě, a to v situaci, kdy nezletilá nesporně trpěla psychickými potížemi a vypracování znaleckého posudku bylo opatrovníkem doporučeno již dne 15. května 2000 (§ 11 výše). Dále je nutné konstatovat, že vláda nepodala žádné vysvětlení k době, která uplynula od 25. května 2002, kdy byly odmítnuty námitky stěžovatele vznesené proti znalcům, do 8. dubna 2003, kdy se tito poprvé obrátili na soud. Soud konečně připomíná, že smluvním státům přísluší uspořádat své soudní systémy tak, aby soudy mohly zaručit každému právo na vydání *konečného* rozhodnutí ve sporech o jeho občanských právech nebo závazcích v přiměřené lhůtě (*Gozalvo proti Francii*, č. 38894/97, § 27, 9. listopad 1999). Žalovaný stát proto nemůže poukazovat na nutnost rozhodnout o návrzích na vydání předběžných opatření, a zdůvodňovat tak průtahy v řízení ve věci samé.

51. Soud se po posouzení všech skutečností, které mu byly předloženy, a s ohledem na význam řízení pro stěžovatele domnívá, že soudy v projednávané věci nepostupovaly s náležitou péčí a že délka předmětného řízení nevyhovuje požadavku na „přiměřenou lhůtu“.

Z hlediska délky řízení tedy došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

II. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY Z DŮVODU DÉLKY ŘÍZENÍ

52. Stěžovatel s poukazem na článek 8 Úmluvy namítá porušení svého práva na respektování rodinného života, k němuž mělo dojít mimo jiné z důvodu délky trvání předmětného řízení.

53. Vláda se domnívá, že se tato námitka zakládá na stejných skutečnostech jako námitka týkající se článku 6 odst. 1, a že tedy není nutné se jí zabývat zvlášť (viz, *mutatis mutandis*, výše uvedený rozsudek *Voleský proti České republice*, § 116).

54. Soud shledal, že tato námitka souvisí s výše posuzovanou námitkou, a že je proto nutné ji také prohlásit za přijatelnou.

55. S ohledem na závěr učiněný v souvislosti s článkem 6 odst. 1 (§ 50 výše) se však Soud domnívá, že není třeba se zabývat otázkou, zdali v projednávané věci došlo k porušení tohoto ustanovení (viz mimo jiné *Laino proti Itálii* [velký senát], č. 33158/96, § 25, ESLP

1999-I). Dopady délky předmětného řízení na rodinný život stěžovatele byly ostatně vzaty v úvahu v rámci posouzení významu řízení z hlediska jeho délky.

III. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 13 ÚMLUVY

56. Stěžovatel se ve formuláři své stížnosti dovolával článku 13 Úmluvy, na jehož základě pak v obecné rovině poukazoval na „neexistenci právního prostředku, jehož prostřednictvím by bylo možné dosáhnout nápravy dané situace“; v tomto ohledu odkazoval na rozsudek *Hartman proti České republice* [č. 53341/99, § 81-84, ESLP 2003-VIII (výňatky)], v němž Soud konstatoval, že v českém právu chybí účinný právní prostředek nápravy, s jehož pomocí by bylo možné napadnout délku řízení.

57. Vláda vznáší námitku neslučitelnosti *ratione materiae* s tvrzením, že tato námitka není obhájitelná. Podpůrně pak ponechává na Soudu, aby posoudil otázku účinného právního prostředku nápravy, pokud se jedná o délku řízení. Co se týče ostatních stěžovatelem uplatněných námitek, vláda namítá, že ústavní stížnost (kterou stěžovatel v projednávaném případě podal opožděně) je dostupným, účinným a vhodným právním prostředkem nápravy.

58. Soud poznamenává, že stěžovatel ve svém stanovisku ze dne 5. října 2005 opět poukazuje na rozsudek *Hartman proti České republice* (uvedený výše) a tvrdí, že v průběhu předmětného řízení mu vnitrostátní právo neposkytovalo žádný právní prostředek, s jehož pomocí by bylo možné ovlivnit délku řízení a dosáhnout vydání konečného rozhodnutí. Stěžovatel se nijak nevyjadřuje k existenci účinného právního prostředku nápravy ohledně svých ostatních námitek na porušení Úmluvy.

59. Za tohoto stavu má Soud za to, že záměrem stěžovatele je poukázat na porušení článku 13 Úmluvy pouze ve vztahu k délce řízení. Soud shledal, že tato námitka souvisí s výše posuzovanou námitkou, a že je proto nutné ji prohlásit také za přijatelnou.

60. Soud se již zabýval případy, které nastolovaly obdobné otázky jako projednávaná věc a kde dospěl k závěru o porušení článku 13 Úmluvy (*Hartman proti České republice*, uvedený výše; *Bartl proti České republice*, č. 50262/99, § 55-59, 22. červen 2004; *Tetourová proti České republice*, č. 29054/03, § 52-53, 27. září 2005).

Po posouzení předložené věci Soud nespatřuje důvod, pro který by měl v tomto případě rozhodnout jinak.

61. Soud se proto domnívá, že došlo k porušení článku 13 Úmluvy z důvodu, že ve vnitrostátním právu chybí právní prostředek, jímž by stěžovatel mohl dosáhnout nápravy v souvislosti s délkou řízení, na jejíž nepřiměřenost upozorňoval z hlediska článku 6 odst. 1 Úmluvy.

IV. K OSTATNÍM TVRZENÝM PORUŠENÍM ÚMLUVY

1. K námitce týkající se nespravedlivosti řízení a nedostatku nestrannosti soudů

62. Stěžovatel s poukazem na článek 6 odst. 1 Úmluvy podle všeho namítá také nespravedlivost řízení a nedostatek nestrannosti soudů.

63. Soud v první řadě poznamenává, že stěžovatel svou námitku nijak neupřesnil. Dále konstatuje, že ji mohl předložit českému Ústavnímu soudu prostřednictvím ústavní stížnosti [viz, *mutatis mutandis*, *Kříž proti České republice* (rozh.), č. 26634/03, 29. listopad 2005], že však jeho ústavní stížnost podaná dne 7. července 2004 byla dne 12. října 2004 odmítnuta pro opožděnost.

Vnitrostátní právní prostředky nápravy tedy nebyly vyčerpány, jak to požaduje článek 35 odst. 1 Úmluvy. Z toho vyplývá, že tuto námitku je nutno na základě článku 35 odst. 4 odmítnout.

2. K námitce týkající se tvrzeného zásahu do stěžovatelova práva na respektování jeho rodinného života

64. Stěžovatel s odvoláním na článek 8 Úmluvy poukazuje na to, že mu nebylo umožněno vídat jeho dceru a podílet se na její výchově.

65. Vláda namítá nevyčerpání vnitrostátních právních prostředků nápravy s tím, že stěžovatelem podaná ústavní stížnost byla odmítnuta pro opožděnost.

Pokud se jedná o odůvodněnost, vláda připouští, že od roku 2000 až do vydání rozhodnutí ze dne 13. prosince 2001 se stěžovatel s dcerou vídal zřídka; příčinou toho však byl podle vlády postoj stěžovatele, který zjistil adresu centra, kam se matka s dítětem uchýlila, a jednal násilně. Vláda rovněž uznává, že došlo k negativnímu zásahu veřejné moci do rodinného života stěžovatele, když byl na základě rozhodnutí ze dne 13. prosince 2001 dočasně připraven o veškerý styk se svou dcerou. Vláda však poznamenává, že se stěžovatel o tomto rozhodnutí ve formuláři své stížnosti ani nezminil. Vláda tvrdí, že uvedený zásah každopádně upravuje zákon o rodině, který umožňuje omezit nebo zakázat styk dítěte s rodičem, je-li to nutné v zájmu dítěte. V daném případě se městský soud k tomuto opatření uchýlil poté, co náležitě zohlednil veškeré skutkové okolnosti věci, zejména přání nezletilé, její prohlášení učiněné na policii (§ 6 výše) a vážné psychické potíže, které u ní chování stěžovatele vyvolávalo. Zákaz styku tedy byl nutný na ochranu zdraví dítěte.

Pokud se jedná o povinnost státu přijmout pozitivní opatření ke sloučení stěžovatele s jeho dítětem, vláda zdůrazňuje, že soudy v rozhodnutích z 2. října 2003 a 7. dubna 2004 přiznaly stěžovateli právo na styk, a to přes odpor matky a opatrovníka. Soudy vycházely zejména ze stanoviska znalců, kteří doporučili opatrné navázání jejich vztahu. Od právní moci rozsudku ze dne 7. dubna 2004 se tedy stěžovatel s dcerou stýká jednou za dva týdny ve specializovaném centru. Vláda nicméně s politováním konstatuje, že se stěžovatel této příležitosti nechopil a nepřiblížil se své dceři, která je v jeho přítomnosti frustrována, neboť stěžovatel zjevně upřednostňuje své zájmy a stupňuje tak úzkost dítěte. Proto nyní probíhá z podnětu opatrovníka a matky řízení, v němž se má rozhodnout o ukončení těchto styků.

Vláda je tedy přesvědčena, že příslušné vnitrostátní orgány přijaly veškerá opatření, která bylo možné od nich rozumně požadovat, aby zajistily zachování spravedlivé rovnováhy mezi jednotlivými zájmy, které v dané věci vystupovaly, a zejména aby ochránily nejvyšší zájmy dítěte.

66. Vedle námitek ohledně porušení svého práva na respektování rodinného života z důvodu průtahů v řízení (§ 52-55 výše) stěžovatel také tvrdí, že článek 8 byl porušen vydáním předběžného opatření ze dne 13. prosince 2001, na jehož základě mu byl zakázán styk s dcerou. Stěžovatel uvádí, že takový zásah byl nezákonný a nebyl upraven zákonem a dále že soud rozhodl bez jednání a aniž mu dal možnost se vyjádřit. Zákaz styku je navíc nevratným zásahem do práv jeho dcery, neboť jí bylo zabráněno přijímat jeho péči, nezbytnou pro její budoucí život, a naplňovat spolu s ním rodinný život. Stěžovatel konečně tvrdí, že jemu, dceři a matce uložená povinnost podrobit se psychiatrickému vyšetření byla v rozporu s jejich právem na respektování rodinného života, a to zejména proto, že takové vyšetření vyvolává u dítěte trauma a útrapy. Pokud by navíc soudy postupovaly bez průtahů, žádný znalecký posudek by nebyl třeba. Dle jeho názoru tedy nebyla zachována spravedlivá rovnováha mezi jednotlivými zájmy, o něž v dané věci šlo.

67. Soud bere na vědomí námitku nepřijatelnosti, kterou vznesla vláda. Nicméně podobně jako v srovnatelných případech, které mu byly v nedávné době předloženy (*Kyselák proti České republice* (rozh.), č. 11649/04, 9. listopad 2004; *Dostál proti České republice*, č. 26739/04, § 54, 31. leden 2006; *Cambal proti České republice*, č. 22771/04, § 44, 31. leden 2006), Soud nepovažuje za nutné se zabývat otázkou, zdali stěžovatel splnil podmínku vyčerpání vnitrostátních právních prostředků nápravy, neboť i kdyby tak učinil, tato část stížnosti je nepřijatelná z jiných, níže uvedených důvodů.

68. Soud dále podotýká, že stěžovatel ve svém stanovisku nezpochybňuje rozhodnutí o svěření nezletilé do matčiny výchovy. V každém případě je nutné připomenout, že článek 8 Úmluvy nepřiznává ani jednomu z rodičů přednostní právo na péči o dítě. Úkolem Soudu krom toho není nahrazovat vnitrostátní orgány, pokud se jedná o úpravu otázek výchovy a styku, neboť vnitrostátní soudy mají v zásadě lepší postavení než mezinárodní soud při posuzování předložených skutečností, a těší se proto v dané oblasti značnému prostoru pro uvážení (*Elsholz proti Německu* [velký senát], č. 25735/94, § 48, ESLP 2000-VIII).

69. Pokud se jedná o povinnost stěžovatele a jeho dcery podrobit se vyšetření pro účely vypracování znaleckého posudku, Soud podotýká, že v tomto druhu případů jsou stanoviska znalců nezbytná pro zjištění výchovných schopností rodičů a zájmů dětí. V dané věci bylo účelem znaleckého posudku zajistit dotčeným osobám ochranu práv, která jim zaručuje článek 8, a vyšetření provedené znalci tedy nelze pokládat za porušení tohoto ustanovení.

70. Zbývá tedy posoudit otázku omezení rodičovských práv stěžovatele ze strany státních orgánů s tím, že mu byl znemožněn styk s dcerou od vydání rozhodnutí ze dne 13. prosince 2001 až do dne, kdy nabyl právní moci rozsudek ze dne 7. dubna 2004. Pokud se dále jedná o námitky stěžovatele týkající se okolností vydání předběžného opatření ze dne 13. prosince 2001, a zejména o nedostatek ústního jednání, Soud poznamenává, že stěžovatel tuto námitku uplatnil až ve svém stanovisku ze dne 5. října 2005, tedy více než šest měsíců po datu vydání tohoto předběžného opatření a dokonce více než šest měsíců po dni, kdy bylo toto rozhodnutí nahrazeno rozsudkem ze dne 7. dubna 2004. Soud se každopádně domnívá, že se předmětné opatření zakládalo na dostatečných a relevantních důvodech a patřičně šetřilo zájmy stěžovatele chráněné článkem 8 Úmluvy (viz níže).

71. Soud připomíná, že v případě, kdy může styk s rodičem ohrozit zájmy dítěte nebo porušit práva, která mu přiznává článek 8 Úmluvy, mají vnitrostátní orgány dbát na zachování spravedlivé rovnováhy mezi zájmy dítěte a zájmy rodiče (*Nuutinen proti Finsku*, uvedený výše, § 128). Soud přitom přikládá zvláštní význam nejvyššímu zájmu dítěte, který může v závislosti na své povaze a závažnosti převážet nad zájmem rodiče. Článek 8 Úmluvy zejména nedovoluje rodiči, aby činil kroky, které by mohly ohrozit zdraví a rozvoj dítěte (*Elsholz proti Německu* [velký senát], č. 25735/94, § 50, ESLP 2000-VIII).

72. V projednávané věci Soud uvádí, že když městský soud stěžovateli ukládal dočasný zákaz styku s dítětem na základě § 27 odst. 3 zákona o rodině, vycházel přitom z důkazů založených do spisu již na počátku řízení, které svědčily o nevhodném chování stěžovatele, o napětí mezi ním a jeho manželkou a o preferencích tehdy osmileté dcery, a zejména z lékařských zpráv dokládajících, že trpí psychickým traumatem dosahujícím úrovně fobické neurozy, a dále že pokračování v setkáních s otcem by bylo pro její zdraví škodlivé. Soud nepochybuje o pádnosti těchto důvodů a domnívá se, že soud byl veden nejvyšším zájmem dítěte a ochranou jeho psychického rozvoje.

Soud se mimoto domnívá, že rozhodovací proces, který vyústil ve vydání napadeného rozhodnutí, zajišťoval stěžovateli dostatečnou ochranu jeho zájmů. Soud v této souvislosti uvádí, že před vydáním předběžného opatření ze dne 13. prosince 2001 se konalo několik ústních jednání v rámci nalézacího řízení, v němž se stěžovatel domáhal střídavé výchovy, a že bylo vydáno opatření (které stěžovatel napadl), jímž bylo dítě dočasně svěřeno do výchovy

matce. Nic nenaznačuje, že by stěžovatel neměl možnost uplatnit své postoje či nahlédnout do důkazních materiálů, o něž se městský soud opíral.

73. Soud zdůrazňuje, že od vydání rozsudku ze dne 7. dubna 2004 se stěžovatel s dcerou stýká každý druhý týden ve specializovaném centru v přítomnosti odborníků. Přes své nevhodné chování a spíše negativní stanoviska psychologů z centra, opatrovníka a dětského psychiatra (§ 34 a 38 výše), kontakty v této formě pokračují, dokud nebude vydáno nové rozhodnutí o výchově a o úpravě styku. Nelze tedy tvrdit, že v daném případě stát nesplnil svou povinnost usilovat o sblížení dítěte a stěžovatele s pomocí vhodných a přiměřených opatření a usnadnit jejich setkání. Soud má za to, že za daných okolností nejvyšší zájem dítěte bránil orgánům, aby šly dále nad rámec toho, co bylo učiněno.

74. Soud je konečně ochoten projevit své pochopení pro frustraci, jakou může stěžovatel pociťovat, avšak s ohledem na informace, které mu předložila vláda a které stěžovatel přesvědčivým způsobem nevyvrátil, nemůže než konstatovat, že stěžovatel opakovaně jednal nemístně, či dokonce agresivně, a že se mu nepodařilo navázat s dítětem kontakt. S ohledem na skutečnost, že zhoršení rodinného života, na které stěžovatel poukazuje, je do značné míry přičitatelné právě jemu, a vzhledem k úsilí vynaloženému příslušnými orgány s cílem vyřešit danou situaci se Soud domnívá, že žalovaný stát neporušil právo stěžovatele na respektování jeho rodinného života.

Z toho vyplývá, že tato část stížnost je zjevně neopodstatněná a musí být v souladu s článkem 35 odst. 3 a 4 Úmluvy odmítnuta.

3. *K námitce týkající se tvrzené diskriminace stěžovatele*

75. S odvoláním na článek 14 Úmluvy ve spojení s článkem 8 a na článek 5 Protokolu č. 7 stěžovatel konečně namítá, že se stal obětí diskriminace z důvodu svého pohlaví a že ve vztahu k dceři neměl stejná práva jako matka. S odkazem na analýzu vypracovanou psychologem tvrdí, že rozvedení otcové trpí soustavnou diskriminací ze strany českých soudů, které automaticky svěrují děti do výchovy matkám, jimž tolerují neplnění rozhodnutí o právu na styk přiznanému otcům, čímž ohrožují jejich duševní zdraví.

76. Vláda předně namítá nevyčerpání vnitrostátních právních prostředků nápravy s tím, že stěžovatel nepodal ústavní stížnost v zákonem stanovené lhůtě. Dále poznamenává, že stěžovatel nijak neupřesnil své tvrzení o diskriminaci a že nic nenasvědčuje tomu, že by soudy nerespektovaly rovnost účastníků řízení nebo že by upřednostnily matku z důvodu jejího pohlaví. Došlo-li k nějakému rozdílu v zacházení s oběma rodiči, svědčí to pouze o citlivém přístupu soudu a o jeho vůli chránit nejvyšší zájem dítěte.

77. Stěžovatel se pokládá za oběť „protiotcovské“ diskriminace praktikované českými soudy. Rozhodnutím, jímž mu byl zakázán veškerý styk s dcerou, a záměrným prodlužováním řízení totiž české soudy podle stěžovatele umožnily matce rozvinout u dítěte syndrom zavrženého rodiče. Stěžovatel krom toho tvrdí, že soudy zamítly všechny jeho návrhy na vydání předběžných opatření a bránily mu ve výkonu jeho rodičovské zodpovědnosti.

78. Bez ohledu na otázku vyčerpání vnitrostátních právních prostředků nápravy Soud podotýká, že stěžovatelova námitka postrádá na přesnosti a že žádný údaj obsažený ve spise nedovoluje tvrdit, že postup soudů byl motivován pohlavím stěžovatele [viz, *mutatis mutandis*, *Kříž proti České republice* (rozh.), citované výše].

Z toho vyplývá, že tato námitka je v každém případě zjevně neopodstatněná a musí být v souladu s článkem 35 odst. 3 a 4 Úmluvy odmítnuta.

V. K POUŽITÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

79. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

80. Přestože byl stěžovatel v dopisech, které mu byly zaslány ve dnech 13. dubna a 11. července 2005, upozorněn na skutečnost, že senát může v plném rozsahu či částečně zamítnout jeho nároky na spravedlivé zadostiučinění, nebudou-li uplatněny ve lhůtě k tomu stanovené, stěžovatel tuto lhůtu nedodržel. Soud se tedy domnívá, že stěžovateli na základě článku 41 Úmluvy není třeba přiznávat žádnou částku (viz, *mutatis mutandis*, *Willekens proti Belgii*, č. 50859/99, § 27, 24. duben 2003).

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *prohlašuje* stížnost za přijatelnou, pokud se jedná o námitky týkající se délky řízení, jejích dopadů na soukromý a rodinný život stěžovatele a neexistence účinného právního prostředku nápravy ve vztahu k délce tohoto řízení, a ve zbytku za nepřijatelnou;
2. *rozhoduje*, že došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy;
3. *rozhoduje*, že není třeba se zabývat zvlášť námitkou opírající se o článek 8 Úmluvy ve spojení s délkou řízení;
4. *rozhoduje*, že došlo k porušení článku 13 Úmluvy.

Vyhotoveno ve francouzském jazyce a sděleno písemně dne 4. dubna 2006 v souladu s článkem 77 odst. 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

S. DOLLÉ
tajemnice

J.-P. COSTA
předseda